

Biskop og menighed på kollisionskurs

Af Børge Mannov

Katolsk Dialog følger op på historien i sidste nummer om biskop Kozons beslutning om at afsætte pastor Georg Nibler. Pastor Nibler er blevet bakket så kraftigt op af sin menighed, at biskoppen faktisk har følt det nødvendigt at stemple menigheden som skismatisk. Det er ikke længere en strid mellem en biskop og en sognepræst, men en konfrontation mellem biskop Kozon og menigheden. Ikke den første, men utvivlsomt den alvorligste.

Nibler får aktindsigt

Den 11. juni 2002 – det er for resten fandens fødselsdag - skriver biskop Kozon et brev til pastor Nibler, hvori han gør det klart, at efter Niblers skriftlige afslag 28. maj på at indsende sin afskedsbegæring må sagen nu gå sin gang efter kirkerettens regler. Biskoppen henviser i denne forbindelse til canon 1741, 1, ”der taler om en opførsel, der er til alvorlig skade eller forvirring for det kirkelige fællesskab”.

Han beder derfor Nibler om at aftale tid med bispekontoret for et besøg, hvor Niblers ønske om aktindsigt kan opfyldes, idet Nibler derefter i henhold til reglerne skriftligt skal fremsætte sine synspunkter og modargumenter. Biskoppen giver Nibler frist til den 26. juni med fremsendelsen af sine synspunkter.

Aktindsigten fandt sted den 17. juni. Den 24. juni, to dage før fristens udløb, skriver Nibler til biskop Kozon. Han konstaterer, at der udover hans egne breve og enkelte positive breve kun var fremlagt 5-6 negative breve, hvoraf en meget stor del var 9-10 år gamle.

Nibler betegner det fremlagte materiale som særdeles mangelfuldt, idet det hverken fremgår, hvor mange breve, biskoppen har modtaget, efter hvilke kriterier, de er blevet udvalgt til aktindsigten, eller hvad biskoppen har gjort for at finde ud af, om klagerne er berettigede.

I øvrigt benytter Nibler lejligheden til at gentage sine over for biskoppen tidligere fremførte argumenter for, at anklagerne om, at han har isoleret menigheden, er urigtige. Det er tværtimod omvendt, mener Nibler. Menigheden i Lyngby har altid været åben over for andre menigheder og præster. Men han – og flere af hans kolleger – har oplevet, at de bevidst er blevet frosset ud af det kirkelige fællesskab. ”Ingen har været villig til blot at orientere sig om, om det, vi havde fundet frem til, kunne anvendes, også kun i begrænset omfang, andre steder”.

Nibler konkluderer, at kirkerettens bestemmelser ”kun ved en bevidst fordrejelse kan komme til anvendelse i min sag, hvorfor jeg stadig ikke kan erkende mig skyldig”. Han afslutter sit brev med at beklage, at ”den almenefornemmelse i vide kredse i og uden for vor Kirke vokser: *der ligger mere bag denne sag, end vi er orienteret om! Dette kan ikke være sagens kerne. Det er derfor en udbredt mening, at der i denne sag er en ”skjult dagsorden”*.”

En advokat træder ind i sagen.

Advokat David Rubin, ”old boy” fra 70erne, der har kendt Nibler fra sin spejdertid i Lyngby, erfarer om sagen gennem medierne og tilbyder Nibler sin assistance allerede i et brev af den 27. maj.

Advokat Rubin kommer på banen den 4. juli, hvor han som advokat for Nibler tilsender biskop Kozon en påklage med meddelelse om, at påklagen skal betragtes som en anke til biskoppens overordnede, såfremt biskoppen fastholder sin beslutning.

Rubins påklage er et velunderbygget juridisk indlæg i sagen, men det bliver afvist af generalvikar Lars Messerschmidt i et brev af den 5. juli under henvisning til, at der dels endnu ikke er udstedt et dekret om Niblers afskedigelse og derfor ikke foreligger en afgørelse, der kan ankes, og at der dels i kirkeretten stilles en række krav til en sådan advokat: Han skal som jurist være fortrolig med kirkeretten,

han skal være katolik, og han skal godkendes af den kirkelige domstol. Rubin er ikke katolik.

Jeg har spurgt Lars Messerschmidt, om der fandtes en liste over advokater i Danmark, godkendt af kirken? Det gjorde der ikke – den eneste, Lars Messerschmidt kunne komme i tanke om, er juristen, vicestatsadvokat Lars Munk Plum, der er doktor i kanonisk ret. Han er imidlertid biskoppens advokat og har derfor meddelt, at han er afskåret fra at være advokat i en sag mod biskoppen.

Uanset David Rubins gode vilje og påstand om, at biskoppens firing af Nibler vil være ugyldig, fordi den hverken formelt eller materielt opfylder de krav, der stilles i den kanoniske ret, så tæller det ikke. David Rubin er jo ikke katolik. Formalia er ikke i orden, og formalia er tilsyneladende det vigtigste i denne sag, det er det, den drejer sig om for dem, der har startet den.

Proceduren efter kirkerettens regler

Canon 1745 siger, at hvis præsten bestrider gyldigheden af biskoppens beslutning om at fratage ham embedet og de grunde, hvorpå beslutningen hviler, så skal biskoppen opfordre ham til, efter at han har fået indsigt i sagens akter, at sammenfatte sine indvendinger skriftligt og forelægge dem for biskoppen sammen med eventuelle modbeviser. Herefter skal biskoppen, efter at have foretaget en fornøden fuldstændiggørelse af beslutningen om at fratage ham embedet, på ny drøfte sagen med de to præster, som han tidligere har rådført sig med, for derefter at træffe endelig afgørelse af spørgsmålet om embedsfratagelse.

Proceduren efter biskop Kozons regler

Den 4. juli, hvor Rubin fremsender sin påklage til biskop Kozon, har pastor Nibler allerede i henhold til canon 1745 fremsendt sine indvendinger og modargumenter, det skete som nævnt den 24. juni.

Da biskoppen modtager Rubins påklage var sagen altså nået til det stadium, hvor biskoppen sammen med sine to rådgivere, sog-

nepræsterne pater Gerhard Sanders S.J. og prælat Dietrich Timmermann, skulle gennemgå og vurdere de indvendinger og forklaringer, som Nibler allerede den 24. juni havde fremført, før biskoppen traf sin endelige beslutning.

Pater Sanders har oplyst, at Rubins påklage var både biskoppen og hans to rådgivere bekendt under den rådslagning, der gik forud for udstedelsen af afskedigelsesdekretet. Påklagen har utvivlsomt også været alle deltagere i mødet den 6. august i Det biskoppelige Råd bekendt. Dette møde, der varede hele dagen, blev afholdt dagen før biskoppen udstedte dekretet.

Ikke desto mindre indeholder hverken biskoppens dekret eller det medfølgende omfattende bilag et eneste ord eller en eneste reference til det af Rubin fremførte, der konkluderer, at biskoppens beslutning om at afskedige Nibler vil være ugyldig, fordi den både formelt og materielt tilsidesætter de krav, som efter kirkeretten skal være opfyldt.

Hvorfor negligeres Rubins indlæg?

Biskoppen og hans rådgivere kendte altså Rubins indlæg. Det har ligget på biskoppens skrivebord i 33 dage, før han udstedte dekretet. Men formelt eksisterer det måske slet ikke.

Det er jo ikke indsendt inden fristens udløb den 26. juni, det er ikke underskrevet af Nibler, selvom ingen kan bestride, at Rubin agerede som hans advokat, og endelig er Rubin ikke og vil han ikke blive ”godkendt” af kirken.

Kort sagt, medmindre den høje beslutningstager nærrede et stærkt ønske om at få vendt enhver sten og at veje alle *pro & contra* op mod hinanden, så var det ikke nødvendigt at ofre tid og argumenter på Rubins indlæg. Og det blev der så heller ikke.

Igen ser man, at sagen afgøres på formalia. Det havde været klogere af biskoppen at se sagens realiteter, som de professionelt blev præsenteret af advokaten, lige i øjnene og tage stilling til de konkrete og veldokumenterede påstande, som Rubin fremførte på Niblers vegne.

Men det havde indebåret den mulighed, at biskoppen var blevet nødt til at overveje at indgå et kompromis, og det vil han ikke. Der har fra menighedens side gentagne gange i de forløbne måneder været foreslået kompromisser, biskoppen har fået mindst et konkret udformet forslag forelagt, men han har blankt afvist ethvert kompromis. Nibler skulle væk nu, den dialog, han har tilbudt Nibler, har aldrig handlet om betingelserne for, at Nibler kunne forblive i embedet de sidste tre år af hans periode.

Dekretets begrundelser

Biskop Kozons dekret af den 7. august indledes med en oversigt over sagens forløb i tiden fra den 18. februar til dekretets udstedelse. Advokat Rubins påklage af den 4. juli er ikke nævnt.

Den overordnede begrundelse for Niblers afsættelse er, at "din embedsførelse er blevet til skade for din menighed og for bispedømmet (jf. canon 1740)".

Canon 1740 lyder således: "En sognepræst, hvis embedsførelse af den ene eller anden grund, også selvom der ikke foreligger svær skyld, er blevet skadelig eller i det mindste resultatløs, kan af biskoppen afsættes fra sit embede." (Min oversættelse, BM)

I den efterfølgende bestemmelse, canon 1741, fastsættes konkret, hvilke 5 forhold der retsmæssigt kan begrunde en afsættelse. Her henholder biskop Kozon sig til stk 1, hvorefter

"En opførelse, der medfører alvorlige skader eller forvirring for det kirkelige fællesskab"

kan begrunde en afsættelse.

Biskoppens beslutning hviler på de i tekstboksen opregnede påstande. Det er denne opførelse, der efter biskop Kozons mening medfører "alvorlige skader eller forvirring for det kirkelige fællesskab".

Men det er naturligvis biskoppen, der skal godtgøre, at hans påstande er rigtige. Hvis han ikke kan det, er afsættelsesdekretet ugyldigt.

Ingen dokumentation

I sit indlæg af 4. juli bestrider advokat Rubin på Niblers vegne, at biskoppen har ført bevis for sine påstande. Han skriver om aktindsigten:

"De for pastor Nibler på mødet den 17. juni 2002 forelagte sagsakter indeholdt imidlertid ingen oplysninger om de af biskoppen hævdede forhold for tiden efter forlængelsen af embedsperioden og indtil 18. februar 2002, hvor biskoppen meddelte pastor Nibler, at han skulle fratræde embedet som sognepræst i Lyngby. Akterne indeholdt alene ganske få klager for perioden efter 18. februar 2002, på hvilket tidspunkt biskoppens beslutning var blevet offentlig kendt".

Dette er meget mærkeligt, og burde give biskoppen anledning til en kommentar. På det tidspunkt, hvor der for første gang siden 2000

Niblers synderegister if. biskoppen

Skt. Knud Lavards menighed er blevet en slags "valgmenighed" omkring Niblers person. Den adskiller sig afgørende fra andre menigheder i bispedømmet, og mange af sognets medlemmer har måttet søge andet steds hen.

Nibler er ulydig. I praksis anerkender han ikke, at den biskoppelige autoritet er garanten for at hans embedsførelse sker i hele kirkens ånd.

Nibler polemiserer under sine gudstjenester mod de kirkelige autoriteter og har brutalt irettesat kirkegængere, der ikke gør, som han vil.

Nibler har erstattet trosbekendelsen med "Det haver så byligen regnet" og krænkert sakramenternes integritet ved at lave sine egne trosbekendelser, hvoraf en blev brugt ved en dåb.

Nibler har erstattet de autoriserede bibelttekster med sine egne omskrivninger og har i utilbørligt omfang lavet om på de fastlagte ritualer, brugt egne salmer og egne versificerede tekster i stedet for missalets embedsbønner. Selv den eukaristiske bøn har han lavet om på.

Nibler har accepteret og i visse tilfælde endda indbudt ikke-katolikker til at deltage i nadveren.

Nibler har ved denne systematiske omformning af liturgien udfordret menigheden. Enten måtte de gøre, som han ville, eller blive borte.

Nibler har ikke helhjertet rettet sig efter de mange formaninger, han har fået gennem mange år, og biskoppen må derfor konkludere, at hans embedsførelse har været til alvorlig skade og forvirring for det kirkelige fællesskab.

Nibler har fastholdt, at han ikke kan erklære sig skyldig i anklagen for at skade menigheden eller bispedømmet. Derfor kan biskoppen ikke se, hvordan Nibler kan genoprette ordnede forhold i menigheden, selvom Nibler nu som lovet fejrer messen efter forskrifterne, for han gør det jo under protest.

dukker klager op, var det jo sivet ud, at biskoppen ønskede Niblers afgang. Var klagerne bestilt, og i så fald af hvem? Hvad kan forklaringen være på, at biskoppen ikke har fremlagt en eneste klage i forbindelse med, at han i 2000 forlængede Niblers embedsperiode med 5 år eller fra de følgende par år, men kun kan fremlægge klager, der enten er meget gamle eller er dateret efter at det bliver kendt, at biskoppen ønsker at afsætte ham?

Bestilt arbejde

Biskoppen har selv rekvireret en klage, nemlig den eneste, der er bilagt dekretet. Det drejer sig om nogle papirer fra en gammel dame, fremsendt ”som lovet” til biskoppen den 18. juli i år.

Klage er et misvisende ord, for det drejer sig om et dagbogsnotat om pinsemessen i 1994 i Skt. Knud Lavards kirke, samt et brev fra den gamle dame til Nibler, dateret den 16. oktober 2000.

Brevskriveren kan godt se, at Nibler er en fornyer, der forstår at få folk til at lytte og forstår at bevæge sine tilhørere, men hun har opgivet ham, fordi han efter hendes erfaring er så selvoptaget, at han hverken lytter eller gider svare på selv venligt fremsat kritik. Derfor har hun valgt en anden kirke som sin sognekirke.

Det er svært at se, hvad denne gamle korrespondance skal tjene til, siden biskoppen vedlægger den som et eksempel på en klage. Måske skal den understøtte biskoppens opfattelse af Nibler som en præst, der trods sin ildhu er fanget i et egotrip?

Men det er tankevækkende, at biskoppen selv skal ud og støvsuge menigheden for at finde frem til eksempler på klager over Nibler.

Har bispekontoret orden i sagerne?

Ingen af de forhold, der er opregnet i dekretet, er af ny dato. Det erkendes klart af biskoppen – ja, han bruger netop den kendsgerning, at dette har stået på i mange, mange år, som begrundelse for, at nu skal Nibler afsættes, midt i sin embedsperiode.

Der er heller ikke af biskoppen blevet fremlagt nogen oplysninger for slet ikke at tale om dokumentation for antallet af medlemmer, der i protest mod Niblers liturgi og opførsel har valgt at forlade menigheden.

Hvis bispekontoret og generalvikar Lars Messerschmidt har orden i sagerne, burde det heller ikke være noget problem at dokumentere en påstand som den, som man med generalvikar Lars Messerschmidt som kilde kan læse i dagbladet Urban den 21. august,

”at der nu ikke er noget underligt i, at Nibler har fået så stor opbakning fra sine sognebørn. I følge biskoppens højre hånd er det nemlig lykkedes Nibler at skræmme alle modstandere væk og omgive sig med sympatisører”.

Måske er der heller ikke noget underligt i – for at bruge Messerschmidts egne ord – at biskoppen ikke lægger tal og dokumentation frem for sine påstande. Måske er der slet ikke nogen dokumentation, der er værd at henvise til. Eller måske føler biskoppen sig bare højt hævet over de retsprincipper, der ellers gælder for alle i vort samfund. Hvem ved?

Hvorfor først nu?

Biskoppen har heller ikke besvaret et andet, centralt spørgsmål, som han allerede for lang tid siden er blevet stillet:

Hvorfor har biskoppen i år 2000 forlængt Niblers embedsperiode med 5 år, når han allerede på det tidspunkt kendte og misbilligede Niblers embedsførelse? Hvad nyt er der sket, her midt i Niblers sidste embedsperiode, der kan begrunde, at han skal afsættes i utide?

Det eneste, der er nyt, er, at Nibler i februar i år lovede biskoppen at holde sig til den officielle liturgi. Biskoppen bestrider ikke, at Nibler har holdt denne aftale. Men det tæller alligevel ikke. For selv om Nibler bøjede sig, så skete det under protest, skriver biskoppen.

Kan det virkelig være fyringsgrund, at en præst, der retter sig efter biskoppens krav til hans embedsførelse, stadigt fastholder, at den praksis, han tidligere har ført, ikke var til ska-

de, men gavn? Kan en biskop ikke alene kræve, at de liturgiske regler overholdes, men også forlange, at de præster, der er uenige med biskoppen, offentligt bekender og angrer deres ”fejltagelser”?

Hvad er det for et billede af et samfund, der tegnes af biskop Kozons handlinger? Det er hverken dansk eller katolsk. Det hører hjemme i den verden, som vi slap af med, da muren faldt.

Menighedens opbakning

Over for de indtil videre løse påstande om alle dem, der er flygtet fra menigheden eller har klaget til biskoppen står i hundredevis af skriftlige tilkendegivelser, der klart viser, at der er hårdt brug for Nibler som sognepræst, selv om næppe nogen er ukritiske over for hans særlige stil.

Men ingen af alle disse vidnesbyrd tæller i biskoppens regnestykke. Af den simple grund, at den katolske menighed ikke har noget at skulle have sagt, når det gælder hvem, der skal være deres præst.

At den menighed, Nibler tjener og åbenbart også ind imellem herser med, er en af de mest blomstrende her i landet, duer ikke. For denne menighed ligner ikke de andre. At den slutter så kraftigt op om sin præst bliver af biskoppen tolket som et tegn på, at der også er noget i vejen med menigheden: den er skismatisk! Den ligner ikke de andre katolske menigheder, og det går ikke an.

Det er kirkeretten og dens kirkebegreb, der åbenbart tæller, når biskoppen skal afgøre, hvad der er en god katolsk præst og en god katolsk menighed.

Den katolske kirke ifølge kirkeretten

Kirkeretten giver ikke menighedens medlemmer nogen som helst indflydelse på spørgsmålet om, hvem der skal være deres præst.

Den katolske kirkes officielle billede af den katolske menighed er, at det er en flok får, der ledes af en pastor (som for resten betyder hyrde), og biskoppens rolle er at være fader for både præst og menighed. Ja, kirkeretten pålægger ligefrem biskoppen at tale ”faderligt”

til sine præster i en situation som den, Nibler er kommet ud i.

Biskoppen selv er så en slags lillebror til paven, men Paven er ikke en helt almindelig storebror. Han er nemlig Kristi stedfortræder her på jorden, han skal adlydes. Så man kritiserer ikke storebror, for slet ikke at tale om at erklære sig uenig med ham. Man knæler for storebror, og det er såmænd ikke så mange år siden, at mange katolikker også knælede for lillebror. Men det fik biskop Theodor Suhr dog stort set sat en stopper for her i landet.

Det er denne fra den romerske kejsertid overleverede opfattelse af kirken som et ”åndeligt” imperium, der stadig rumsterer under mitraen på mange fine gejstlige. Det er denne forældede grundindstilling til, hvad det vil sige at være kirke, der gør det så vanskeligt for kirken at forny sig. Derfor er sagen om pastor Georg Niblers forsøg på fornyelse og menighedens forsøg på også at få et ord indført så vigtig.

Biskopperne i vor del af verden må se i øjnene, at de ikke sidder inde med viden eller kundskaber, der hæver dem over menigheden. Mange lægfolk er bedre funderet i både teologi, filosofi og historie end mange biskopper. Og de har en erfaring om menneskers liv i dag, som er nægtet den cølibatære gejstlighed i dens smuldrende elfenbenstårne.

Vi har et gammelt ord der siger, at den Gud giver embedet, giver han også forstanden. Det kan vi så holde os til. Så hvis vi har en biskop, der ikke kan forstå, så er det altså ikke Gud, der har givet ham embedet.

Hvad nu?

I skrivende stund er sagen afgjort i første instans, og Nibler bliver nødt til at træde tilbage fra sit embede som sognepræst i Lyngby den 30. september uden at det vides, hvad han så skal tage sig til eller hvem, der skal efterfølge ham i Lyngby. Det kan ikke udelukkes, at biskoppen beslutter at nedlægge sognet og fordele det på de omliggende sogne.

Men der er mulighed for at appellere biskoppens afgørelse til Kongregationen for Gejstligheden i Rom. Fristen herfor er sat til

den 23. august, og Nibler har besluttet at anke afgørelsen.

Sagen har vakt betydelig opsigt både i den danske offentlighed og inden for bispedømmet, hvor der er tydelige tegn på, at der spontant er ved at danne sig netværk af katolikker, der i fællesskab vil forsøge at skabe muligheder for, at lægfolket får indflydelse på bispedømmets forhold.

Det har de ikke i dag, hvor erfaringerne viser, at hvis biskop Kozons enevoldsmagt ikke bliver brudt, så er mulighederne for en hårdt tiltrængt fornyelse af den katolske kirke i Danmark ikke til stede.

Niblers anke er baseret på den påklage, som Rubin har udarbejdet, men som biskoppen valgte at ignorere, da han udstedte sit dekret. Biskoppen vil nu, hvor den fremsættes af

Nibler som en anke, alligevel blive nødt til at tage stilling til den.

Også denne ”bagvendte” fremgangsmåde kunne give anledning til undren. Den nærliggende forklaring kunne være, at eftersom biskoppen tydeligvis fra sagens start har været fast besluttet på at afsætte Nibler nu og derfor konsekvent har afvist ethvert forslag om kompromis, så har han set sin interesse i at stille sognepræsten og menigheden over for en fuldbyrdet kendsgerning i tillid til, at hans overordnede i Rom vil vige tilbage fra at desavouere ham. Måske får han ret.

Menighedsrådet i Lyngby vedtog på sit møde den 19. august at sende en klage til Rom over biskop Kozons despotiske styring af bispedømmet.

*